

**2024 жылы Шығыс Қазақстан облысы және республика бойынша
аталып өтілетін және еске алынатын күндер тізбесі**

8 наурыз	Қазақстанның халық әртісі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, кино және театр әртісі <u>Әмина Ерғожақызы Өмірзақованың</u> туғанына 105 жыл (1919-2006)
22 наурыз	Жазушы, әнші және музыкант <u>Жәнібек Кәрменовтың</u> туғанына 75 жыл (1949-1992)
1 сәуір	Жазушы, тарихшы, ҚР Мемлекеттік сыйлығының, Күлтегін сыйлығының иегері Қойшығара Салғараұлының туғанына 85 жыл (1939)
12 сәуір	Геолог-ғалым, геология-минералогия ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ КСР Ғылым академиясының және КСРО Ғылым академиясының академигі, Қазақ КСР Ғылым Академиясының тұңғыш Президенті <u>Қаныш Имантайұлы Сәтбаевтың</u> туғанына 125 жыл (1899-1964)
14 мамыр	Қазақ ақыны, драматург, аудармашы және қоғам қайраткері Ілияс Жансүгіровтың туғанына 130 жыл (1894-1938)
25 мамыр	Ұлы Отан соғысына қатысушы, Кеңес Одағының Батыры, «Халық Қаһарманы», Қазақстан Республикасының тұңғыш Қорғаныс министрі Сағадат Нұрмағамбетовтың туғанына 100 жыл (1924- 2013)
29 тамыз	<u>«Семей» ядролық полигоны</u> , сынақ аймағында бірінші атом бомбасын сынау өткізілді, жарылысқа 70 жыл (1949)
3 қыркүйек	Әдебиет зерттеушісі, филология ғылымдарының докторы, профессор <u>Шерияздан Рүстемұлы Елеуқеновтың</u> туғанына 95 жыл (1929-2020)
15 қазан	Ақын, жазушы, қоғам қайраткері Сәкен Сейфуллиннің туғанына 130 жыл (1894-1938)
15 қазан	Ақын, жазушы, сценарист Бердібек Соқпақбаевтың туғанына 100 жыл (1924-1991)
19 қазан	Ұлы Отан соғысына қатысушы, «Халық Қаһарманы» атағының иегері Рахымжан Қошқарбаевтың туғанына 100 жыл (1924-1988)
28 қазан	Жазушы, аудармашы, Президенттік Бейбітшілік және рухани келісім сыйлығының лауреаты Бельгер Герольдтың туғанына 90 жыл (1934-2015)
15 қараша	Жазушысы, әңгіме жанрының хас шебері, ақын Бейімбет Майлиннің туғанына 130 жыл (1894-1938)
6 желтоқсан	Жазушы, мемлекет және қоғам қайраткері, Қазақстанның халық жазушысы Әбіш Кекілбаевтың туғанына 85 жыл (1939-2015)
16 желтоқсан	Қазақстанның халық әртісі <u>Бибігүл Ахметқызы Төлегенованың</u> туғанына 95 жыл (1929)

25 желтоқсан	Ақын, Қазақстанның халық жазушысы Фариза Оңғарсынованың туғанына 85 жыл (1939-2014)
Айы, күні белгісіз аталып өтілетін даталар	
Жошы ұлысының іргесі қалғанғанына (1224)	800 жыл
Семей өңірінен шыққан атақты шешен Байғара би Құттыбайұлының туғанына (1699-1775)	325 жыл
Ертіс бекінісінің негізін қалаушы Иван Михайлович Лихаревтың Шығыс Қазақстанға экспедициясының басталғанына (1719)	305 жыл
Шемонаиха ауылының (қазір қала) негізі қаланғанына (1769)	255 жыл
Декабрист Степан Михайлович Семеновтың туғанына (1789-1852)	235 жыл
Белгілі қоғам қайраткері, аға сұлтан, қазақтың ұлы ақыны Абайдың әкесі Құнанбай Өскенбайұлының туғанына 220 жыл (1804-1886)	220 жыл
Абайдың інісі, әскери қызметкер, ойшыл, аудармашы, ақын Өскенбаев Халиұлланың туғанына (1849-1870)	175 жыл
Ф.М. Достоевскийдің Семей қаласына жер аударылғанына (1854 ақпан- 2 шілде 1859)	170 жыл
Абайдың замандасы, ақын Көкбай Жанатайұлының туғанына (1864-1927)	160 жыл
Абай мұрасын тұңғыш бастырушы Кәкітай Ысқақұлы Құнанбаевтың туғанына (1869-1915)	155 жыл
Қазақ КСР-інің халық ақыны Төлеу Көбдіковтың туғанына (1874-1954)	150 жыл
«Алаш» қозғалысының қайраткері, заңгер-публицист Райымжан Мәрсековтың туғанына (1879-1937)	145 жыл
Абай мұрасын насихаттаушы, абайтанушы Мекайыл Абайұлының туғанына (1884-1931)	140 жыл
Семей (қазіргі Павлодар) облысы Баянауыл ауданының тумасы, әдебиеттанушы, алаш қайраткері, Семей мұғалімдер семинариясының (1919) түлегі, жазушы-драматург Жүсіпбек Аймауытовтың туғанына (1889-1931)	135 жыл
Санкт-Петербургтегі Илья Бораганскийдің баспасынан «Қазақ ақыны Ибрагим Құнанбаевтың өлеңдері» атты тұңғыш жинақтың жарық көргеніне (1909)	115 жыл

ҚАҢТАР	
6 қаңтар	Кеңес Одағының батыры Николай Дмитриевич Авдеевтің

	туғанына 105 жыл (1919-1944)
6 қаңтар	Өскемен қаласының Құрметті азаматы, ҚазССР-нің еңбек сіңірген құрылысшысы, «Востокпромэлектромонтаж» АҚ Бас директоры болып қызмет істеген Анатолий Павлович Тунниковтың туғанына 85 жыл (1939)
8 қаңтар	Ұлан ауданының тумасы, пед. ғыл. докт., проф., Халықаралық пед. ғылымдары академиясының академигі Ғайнелғазы Әділғазин ның туғанына 70 жыл (1954)
10 қаңтар	Ұлан ауданының тумасы, жерлес жазушы Мүсілім Құмарбековтің туғанына 85 жыл (1939-2016)
12 қаңтар	Зайсан ауданының тумасы, ақын, журналист, аудармашы Ғалым Байбатыровтың туғанына 75 жыл (1949 -2012)
12 қаңтар	Зайсан ауданының тумасы тех. ғыл. докт., профессор, Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі Михаил Васильевич Дудкин нің туғанына 65 жыл (1959)
17 қаңтар	Тарбағатай ауданының тумасы, әнші, сазгер Болат Әшірбаевтың туғанына 60 жыл (1964)
20 қаңтар	ШҚО Өскемен қаласының тумасы, журналист, жазушы-тарихшы Вадим Геннадьевич Обуховтың туғанына 65 жыл (1959)
20 қаңтар	Тарбағатай ауданының тумасы, ақын Тоқтарбек Қамзин нің туғанына 45 жыл (1979)
20 қаңтар	География ғылымдарының кандидаты, Өскемен педагогикалық институтының физикалық география кафедрасының деканы, КСРО халық ағарту ісінің үздігі Попова Ксения Ивановнаның туғанына 105 жыл (1919-1998)
24 қаңтар	Кеңес Одағының батыры Сергей Михайлович Рубусин нің туғанына 100 жыл (1924 - 1945)

27 қаңтар	Жазушы, ШҚ білім беру мен баспа ісін дамытуға үлес қосқан саяси қайраткер Павел Петрович Бажовтың туғанына 145 жыл (1879-1950)
30 қаңтар	Ақын, сазгер Борис Петрович Аникиннің туғанына 60 жыл (1964)
қаңтар	70 жыл бұрын Защита-Зырян темір жолы пайдалануға берілді (1954)
АҚПАН	
2 ақпан	Ұлы Отан соғысының ардагері, Өскемен қаласының Құрметті азаматы, қоғам қайраткері Әубәкір Байбатшиннің туғанына 110 жыл (1914-2011)
12 ақпан	Зайсан ауданының тумасы , Жазушы, медицина және педагогика ғылымдарының докторы, КСРО денсаулық сақтау ісінің үздігі, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері Советхан Ғаббасовтың туғанына 85 жыл (1939)
28 ақпан	«Невада-Семей» антиядролық қозғалысының құрылып, ядролық сынақтардың тоқтатылғанына 35 жыл (1989)
НАУРЫЗ	
4 наурыз	Өскемен қаласының тумасы, педагог, өнертанушы, бейнелеу өнері жайлы көптеген монографиялардың авторы, ғалым Гүлжауһар Шериязданқызы Елеукенованың туғанына 70 жыл (1954-1999)
7 наурыз	Зайсан ауданының тумасы, журналист Ермұрат Сейтқазыұлы Бапидың туғанына 65 жыл (1959)
11 наурыз	Геолог Венедикт Андреевич Хахловтың туғанына 130 жыл (1894-1972)
20 наурыз	Өскемен қаласындағы Б. Александров атындағы Спорт сарайының ашылғанына 55 жыл (1969)
25 наурыз	Кеңес Одағының батыры Трофим Михайлович Клименконың туғанына 105 жыл (1919 -2003)
26 наурыз	Өскемен қаласының тумасы өнертанушы, өнертану докторы, профессор, ҚР Суретшілер одағының мүшесі Райхан Әбдешқызы Ерғалиеваның туғанына 70 жыл (1954)
30 наурыз	Кеңес Одағының батыры Алексей Иванович Черновтың туғанына 100 жыл (1924-1989)
31 наурыз	Белгілі саяхатшы Николай Михайлович Пржевальскийдің туғанына 185 жыл (1839-1888)
СӘУІР	
22 сәуір	Глубокое ауданының тумасы, май және ірімшік жасау шебері, Социалистік Еңбек Ері, Ұлы Одан соғысының

	ардагері Виктор Ануфриевич Дороштын туғанына 100 жыл (1924-2009)
29 сәуір	Ақын, журналист, Қазақстан Жазушылар Одағы басқармасының төрағасы, Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының, ҚР Мемлекеттік сыйлықтарының лауреаты Ұлықбек Оразбайұлы Есдәулеттің туғанына 70 жыл (1954)
МАМЫР	
1 мамыр	Катонқарағайдың тумасы, тех. ғыл. докторы, проф. Төлеухан Нуралдаұлы Бияровтың туғанына 75 жыл (1949)
2 мамыр	Ұлан ауданының тумасы, ұшқыш Тоты Әмірованың туғанына 55 жыл (1969)
13 мамыр	Жәңтікей ауылының тумасы, журналист, қайраткер, «Мәдениет қайраткері», Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Сайраш Әбішқызының туғанына 80 жыл (1944)
15 мамыр	Кеңес Одағының батыры Әйткеш Абайұлы Ыбраевтың туғанына 100 жыл (1924-1944)
15 мамыр	Күршім ауданының тумасы, театр және кино актері, Қазақстанның еңбек сіңірген артисі Ерік Жолжақсыновтың туғанына 65 жыл (1959)
15 мамыр	Әнші-ақын, КСРО журналистер одағының мүшесі Карбушев Федор Михайловичтің туғанына 120 жыл (1904-1984)
15 мамыр	Өскемен қаласының Құрметті азаматы, «Солдат даңқы» орденінің толық кавалері, қоғам қайраткері Павел Сергеевич Синенконың туғанына 115 жыл (1909-1985)
25 мамыр	Кеңес Одағының Батыры Григорий Иванович Вахониннің туғанына 105 жыл (1919-1973)
26 мамыр	Шемонайха ауданының тумасы, КСРО Суретшілер Одағының, Қазақстан Суретшілер Одағының мүшесі, көптеген халықаралық көрмелерге қатысқан суретші Борис Филиппович Морозовтың туғанына 80 жыл (1944)
29 мамыр	Қазақ ССР-інің еңбек сіңірген мұғалімі, Социалистік Еңбек Ері Жақия Шайжүнісовтың туғанына 110 жыл (1914-1983)
МАУСЫМ	
1 маусым	«Лениногорская правда» газетінің (бұрынғы «Горняк в соревновании») шыға бастағанына 95 жыл (1929)
2 маусым	Ғалым, түркітанушы Алтай Аманжоловтың туғанына 90 жыл (1934-2012)
10 маусым	Тарбағатай ауданының тумасы, жазушы, публицист Нұрғазы Шакеевтың туғанына 95 жыл (1929-2008)

14 маусым	Шемонаиха ауданының түлегі, тарих ғ.кандидаты, өлкетанушы Иван Дмитриевич Никифоровтың туғанына 85 жыл (1939)
15 маусым	Шығыс Қазақстан облысының әкімі, саяси қайраткер, экон. ғыл. докт. Даниал Кенжетайұлы Ахметовтың туғанына 70 жыл (1954)
25 маусым	Семей қаласының тумасы, Өскемен құрылыс -жол институтының ректоры (1986-2000), Өскемен қаласының Құрметті азаматы, экономика ғ.-ның докторы Юрий Васильевич Баталовтың туғанына 85 жыл (1939)
ШІЛДЕ	
5 шілде	Жазушы-натуралист Борис Васильевич Щербаковтың туғанына 85 жыл (1939)
12 шілде	Мемлекет қайраткері, КСРО түсті металлургия Министрі, Шығыс Қазақстанда түсті металлургия саласының дамуына үлес қосқан, Өскемен қаласының Құрметті азаматы Петр Фадеевич Ломаконың туғанына 120 жыл (1904-1990)
16 шілде	«Казгидроцветмет» Бас институтының Президенті, Қазақстанның еңбек сіңірген құрылысшысы, Өскемен қаласының Құрметті азаматы Тоқан Жақияұлы Шайжүнісовтың туғанына 80 жыл (1944)
20 шілде	Өскемен қаласында Қазақстан ҒА-ның тау-кен металлургия ғылыми зерттеу институтының (қазіргі Алтай геология-экологиялық институты) жұмыс істей бастағанына 85 жыл (1939)
27 шілде	Күршім ауданының тумасы, тарих ғылымдарының докторы Альбина Советқызы Жанбосынованың туғанына 60 жыл (1964)
28 шілде	Кеңес Одағының батыры Борис Тимофеевич Павловтың туғанына 105 жыл (1919-2002)
ТАМЫЗ	
9 тамыз	Өскемен уезінің тумасы, Ұлы Отан соғысына қатысушы, жазушы, аудармашы журналист Павел Николаевич Кузнецовтың туғанына 115 жыл (1909-1967)
14 тамыз	Кеңес Одағының батыры Аркадий Петрович Кукиннің туғанына 110 жыл (1914-1944)
15 тамыз	Мемлекет және қоғам қайраткері, ШҚ облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы Александр Константинович Протазановтың туғанына 110 жыл (1914-2006)
тамыз	Зайсан қаласының құрылғанына 155 жыл (1869)
ҚЫРКҮЙЕК	
3 қыркүйек	Ұлан ауданының тумасы, жазушы, әдебиетші, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, профессор Шерияздан Елеукеновтың туғанына 95 жыл (1929-2020)

9 қыркүйек	Этнограф, өлкетанушы, тарихшы, саяси жер аударылған Николай Яковлевич Коншиннің туғанына 160 жыл (1864-1937)
12 қыркүйек	ҚР Гир спорты және армреслинг Федерациясының вице – президенті, семсерлесуден бүкілодақтық дәрежедегі төреші(1980), гир спортынан республикалық дәрежедегі төреші(1991), Өскемен пед. Инст-ның (1956-1978) дене тәрбиесі факультетінің кафедра меңгерушісі Александр Александрович Долгихтің туғанына 95 жыл (1929-1999)
13 қыркүйек	Кеңес Одағының батыры Владимир Алексеевич Колесниковтың туғанына 100 жыл (1924-2003)
24 қыркүйек	Зайсан ауданының тумасы, ғалым, хим. ғыл. докт., проф. Ермек Айтқазыұлы Әубәкіровтың туғанына 60 жыл (1964)
ҚАЗАН	
20 қазан	Жазушы Күлиман Жүнісованың (К. Арманова) туғанына 100 жыл (1924-1999)
31 қазан	Жазушы, өлкетанушы Станислав Евгеньевич Черныхтың туғанына 90 жыл (1934-1991)
ҚАРАША	
5 қараша	Жазушы, этнограф Александр Ефремович Новоселовтың туғанына 140 жыл (1884-1918)
6 қараша	Қатонқарағай ауданының тумасы, сыншы, жазушы, әдебиеттанушы-ғалым Баламер Сахариевтің туғанына 95 жыл (1929-1979)
14 қараша	Кеңес Одағының Батыры Георгий Тимофеевич Рыжовтың туғанына 105 жыл (1919-1997)
16 қараша	Ұлан ауданының тумасы, журналист, Қазақстан Журналистер одағының мүшесі, ҚР Мәдениет қайраткері Мұрат Құрмантайұлы Әміреновтің туғанына 85 жыл (1939)
22 қараша	Ұлы Отан соғысына қатысушы, Өскеменде құрылған «Звено Алтая» әдеби үйірмесінің мүшесі, КСРО Журналистер Одағының мүшесі Александр Афанасьевич Афанасьевтің туғанына 115 жыл (1909-...)
24 қараша	Кеңес Одағының батыры Андрей Васильевич Сүминнің туғанына 105 жыл (1919-1986)
27 қараша	Зайсан ауданының тумасы, журналист аудармашы Заманбек Әбдешевтің туғанына 75 жыл (1949)
ЖЕЛТОҚСАН	
20 желтоқсан	Тарбағатай ауданының тумасы, Тарбағатай ауданының Құрметті азаматы, ақын Хамит Балшабековтың туғанына 85 жыл (1939-2007)
21 желтоқсан	Қазақ ССР-нің еңбек сіңірген әртісі, Жамбыл атындағы

	Шығыс Қазақстан облыстық драма театрының әртісі <u>Иван Афанасьевич Крючковтың</u> туғанына 110 жыл (1914-1985)
23 желтоқсан	Ақын <u>Павел Николаевич Васильевтің</u> туғанына 115 жыл (1909-1937)
24 желтоқсан	Қазақ академиялық опера және балет театрында <u>«Абай» операсының</u> (либретто М.О. Әуезавтікі, муз. Ғ. Жұбанова мен Л. Хамиди, реж. Қ. Жандарбеков) қойылғанына 80 жыл (1944)
28 желтоқсан	Жазушы-натуралист, өлкетанушы, фототілші <u>Александр Григорьевич Лухтановтың</u> туғанына 90 жыл (1934)
Айы күні белгісіз аталып өтілетін есімдер	
Өскемен қаласының алғашқы мэрі, саяси жер аударылған, <u>Орест Федорович Костюриннің</u> туғанына (1859-1919)	165 жыл
Омарташы, «Алтаец» рамалы ара ұясын ойлап тапқан <u>Терентий Дмитриевич Копыриннің</u> туғанына (1869-1955)	155 жыл
<u>Өскемен</u> қаласында қазақ балаларына арналған интернат ашылғанына (1874 ж.) 1885 жылы ауылшаруашылық мектебі болып өзгерді.	150 жыл
Тарбағатай ауданының тумасы, ақын, жыршы <u>Ержан Ахметовтың</u> туғанына (1879-1967)	145 жыл
Кеңес Одағының батыры <u>Герман Александрович Молодовтың</u> туғанына (1914-1945)	110 жыл
Социалистік Еңбек Ері, зыряндық ағаш кесуші <u>Тұрысбек Ахметовтың</u> туғанына (1914-1991)	110 жыл
Осыдан 110 жыл бұрын <u>Өскемен</u> қаласында әйелдер гимназиясы ашылды (1914)	110 жыл
Қазақ ССР-нің Еңбек сіңірген ғылым қайраткері (1971), ҚазССР ҒА-ның академигі, Қаратау, Кенді Алтай, Шыңғыс-Тарбағатай металлогендік аумақтарында зерттеу жұмыстарын жүргізген геолог <u>Арықтай Қайыпұлы Қайыповтың</u> туғанына (1914-1993)	110 жыл
Өскеменде тұңғыш қалалық телефон линиясы іске қосылып, Халық комиссариаты мен Қалалық Кеңесті жалғастырғанына (1924)	110 жыл
Кеңес Одағының батыры, <u>Григорий Федосеевич Ивановтың</u> туғанына (1919-1945)	105 жыл
Марқакөл ауданының тумасы, жылқышы, Социалистік Еңбек Ері <u>Шәріп Дәуітбаевтың</u> туғанына (1924-1953)	100 жыл
Глубокое ауданының тумасы, Кеңес Одағының батыры <u>Клим Тимофеевич Клиновицкийдің</u> туғанына (1924-1944)	100 жыл
Жазушы, ақын, драматург <u>Қажығұмар Шабданұлының</u> туғанына (1924-2011)	100 жыл
Глубокое ауданының тумасы, кенші, Социалистік Еңбек Ері	95 жыл

<u>Николай Семенович Демагиннің</u> туғанына (1929)	
Шемонаиха халық театры , Шығыс Қазақстан облысында ұжым ретінде құрылғанына (1939)	85 жыл
Күршім ауданының тумасы, әнші, термеші, актер, режиссер <u>Тоқтаубек Сәтейұлы Әлдиевтің</u> туғанына (1949-2008)	75 жыл
Шығыс Қазақстан <u>облыстық балалар мен жасөспірімдер кітапханасының</u> құрылғанына (1959)	65 жыл
Өскемен <u>конденсатор зауытының</u> алғашқы өнімдерін бере бастағанына (1959)	65 жыл
Өскемен цемент зауытының іске қосылғанына (1964)	60 жыл
Өскемен қаласында ШҚ облыстық <u>жас техниктер станциясының</u> ашылғанына (1964)	60 жыл
МЕРЕЙГЕР-КІТАПТАР	
Абай өлеңдерінің алғашқы жинағына (1909)	115 жыл
С. Торайғыровтың «Қамар сұлу» романына (1914)	110 жыл
С. Торайғыровтың «Кедей» поэмасына (1919)	105 жыл
М. Әуезовтың «Көксерек» әңгімесіне (1929)	95 жыл
Ғ. Мүсіреповтың «Қозы Көрпеш – Баян Сұлу» трагедиясына (1939)	85 жыл
А. М. Волковтың «Волшебник Изумрудного города» кітабына (1939)	85 жыл
А. М. Волковтың «Семь подземных королей» (1939)	85 жыл
С. Бегалиннің «Қыран кегі» поэмасына (1944)	80 жыл
М. Әуезовке «Абай жолы» роман-эпопеясы үшін Ленин сыйлығының берілгеніне (1959)	65 жыл
Қ. Қайсеновтың «Партизан соқпақтары» кітабына (1964)	60 жыл
М. Қабанбаевтың «Ащы дәм» романына (1979)	45 жыл